

Ergenlik ve Gençlik Döneminde Kadına Şiddete Karşı Dinî-Ahlakî-Sosyal Bir Model Denemesi*

Dr. Yasemin GÜLEÇ**

Atıf / ©- Güleç, Y. (2015). Ergenlik ve Gençlik Döneminde Kadına Şiddete Karşı Dinî-Ahlakî-Sosyal Bir Model Denemesi, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15 (2), 123-158.

Öz- Kadına yönelik şiddet, yaşam döngüsü içerisinde bebeklik, çocukluk, ergenlik, gençlik, yetişkinlik döneminde çeşitli şekillerde olabilmekte, yaşlılık döneminde de devam edebilmektedir. Bu çalışma 10-24 yaş arası kadınlara yönelik şiddetin nedenlerini ve çeşitlerini ele almaktadır. Kadınlar bu dönemde, psikolojik, biyolojik, psikiyatrik, toplumun yapısı, hukuki yaptırımların yetersizliği, yanlış dini ve ahlaki anlayış gibi nedenlerle şiddete uğramakta; psikolojik, sözlü, fiziksel, cinsel, toplumsal ve ekonomik yönden şiddet görebilmektedirler. Bu makalede, bazı durumlarda doğrudan veya dolaylı olarak, din ve dindarlık olguları, kadına yönelik şiddeti tetikleyen nedenlerden biri olabilir mi? Yoksa bu olgular, şiddetin önlenmesinde önemli bir yere mi sahiptir? Sorularına cevap aramaktadır. Böylelikle şiddetin sebep ve sonuçlarından hareketle, kadına yönelik şiddete; değer odaklı, koruyucu-önleyici-eğitim odaklı ve sosyal açılardan yaklaşılarak, bazı çözüm önerilerinde bulunulacaktır. Konu literatür taramasından faydalanılarak, deskriptif bir yöntemle ele alınmaktadır. Kadına karşı şiddetin önlenmesinde, değer ve eğitim odaklı yaklaşımla, doğru dinî ve ahlakî değerlerin kazandırılması ve toplumun bilinçlendirilmesinin önemli bir yeri olduğunu göz ardı etmemekle birlikte, arkasında birçok sebebin bulunduğu bu problemin, sadece bu yaklaşımla çözebileceğini söylemek de mümkün değildir. Siyaset, bürokrasi, ekonomi, eğitim, dinî ve ahlakî eğitim, STK, medya alanındaki kurumların birlikte hareket ederek, yaşanan olumlu ve olumsuz tecrübeler ışığında birlikte çözüm üretmeleri gerekmektedir.

Anahtar sözcükler- Kadına yönelik şiddet, din, dindarlık, değer odaklı yaklaşım, eğitim odaklı yaklaşım, kadın sığınma evi

Makalenin geliş tarihi: 22.04.2015; Yayına kabul tarihi: 09.12.2015

* Bu makale 28-29 Haziran 2012 tarihinde Erzurum'da düzenlenen "Uluslararası Şiddetin Sosyal Dinamiklerinin Anlaşılması ve Önleyici Stratejilerin Geliştirilmesi" sempozyumunda sunulan makalenin tekrardan gözden geçirilmiş halidir.

** MEB. İstanbul Vefa Lisesi Din Kült. ve Ahlak Bilgisi öğretmeni, e-posta: yasemingu-
lec8@gmail.com

§§§

Giriş

Bu çalışma, öncelikle ergenlik ve gençlik döneminde görülmeye başlayan ve çoğu zaman orta yaş döneminde de devam edebilen kadına yönelik şiddetin, sebep ve çeşitlerini ele almaktadır. Bu makale, bazı durumlarda doğrudan ve ya dolaylı olarak, din ve dindarlık olguları, kadına yönelik şiddeti tetikleyen nedenlerden bir olabilir mi? Yoksa bu olgular, şiddetin önlenmesinde önemli bir yere mi sahiptir? Sorularına cevap aramaktadır. Böylelikle şiddetin sebep ve sonuçlarından hareketle, kadına yönelik şiddete; değer odaklı, koruyucu-önleyici ve eğitim odaklı ve sosyal açılardan yaklaşılarak, bazı çözüm önerilerinde bulunulacaktır. Konu literatür taramasından faydalanılarak, deskriptif bir yöntemle ele alınmaktadır.

Kadına şiddet konusu, daima tartışılan ve biteceğe benzemeyen bir problem olarak durmaktadır. Çözümlerin sorunlara paralel olarak üretilmesi, birey ve toplum sağlığının, geleceğe güvenle yürümenin, olmazsa olmaz şartı olduğu gibi, geleceğe dair öngörülere sahip olmanın da ilk adımı kabul edilebilir. Dolayısıyla bu tür kronik sorunların çeşitli vesilelerle çözümlenmesini yapmak ve yeni bakış açıları geliştirmek, tekrar gibi algı-lansa bile gelecekte üretilecek çözümlere zemin teşkil etmesi bakımından önem arz etmektedir.

Kadın; çocukluk, ergenlik, gençlik, yetişkinlik, yaşlılık döneminin her birinde, az ve ya çok, bir şekilde şiddete maruz kalmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü 10–19 yaşlar arasını ergenlik, 19–24 yaşlar arasını da gençlik dönemi olarak kabul etmektedir. Kadınların genellikle şiddetle ilk karşı-laştıkları yaşlar 10-24 yaş arasındır. Ergenlik ve gençlik dönemi, insan hayatındaki önemi ve karşılaşılan problemlerin üstesinden gelinmesi, bu dönemde yaşanan sorunların, kişinin tüm yaşamını olumsuz etkileyebil-mesi açısından önem arz etmektedir. Araştırmamız açısından, çocukluk ve yaşlılık döneminde kadınların maruz kaldığı şiddet, ayrı olarak ele al-ması gerekmekte, böylelikle araştırmamız dışında kalmaktadır.

Bu dönemde psikolojik, biyolojik, psikiyatrik, toplumun yapısı, hu-kuki nedenler kadına yönelik şiddete sebep olabilmekte, şiddet; sözlü,

fiziksel, psikolojik, cinsel, toplumsal ve ekonomik olarak ortaya çıkabilmektedir.

Bazı durumlarda dinin kendisinden kaynaklanmayan ancak din ile fert veya toplumun din anlayışının, dini olarak görüle gelmiş yanlış gelenek ve törelerin aynileştirilmesi sebebiyle, kadına yönelik şiddetin önemli sebeplerinden biri olarak; din, dini metinler, dini kurumlar suçlanabilmektedir. Ancak çok boyutlu bir problem olarak devam eden şiddet meselesini sadece dine, dindarlığa, dini metinlere, dini kurumlara, dini olarak görüle gelmiş yanlış geleneklere bağlamak, mümkün görünmemektedir.

Kuramsal Çerçeve

1. Kadına yönelik şiddetin tanımı ve şiddeti önlemeye yönelik ilk gelişmeler

Dünya Sağlık Örgütü, şiddeti genel anlamda, sahip olunan güç veya kudretin, yaralanma ve kayıpla sonlanan veya sonlanma olasılığı yüksek bir biçimde, bir başka insana, kendine, bir gruba veya bir topluma karşı, tehdit yoluyla ya da bizzat uygulanması olarak tanımlamaktadır (WHO, 1996).

Kadınların yaşadıkları şiddet, yüzyıllardır kırılması en güç tabularından biridir. Bu konu, 1970'lerde ABD ve Kuzey Avrupa ülkelerinde başlanarak, kısa zamanda aşağı yukarı dünyanın bütün ülkelerinde, kadın hareketinin başlıca konularından biri olmuştur. Çeşitli ülkelerde, kurulan sığınakların sayısı arttıkça ve tabular yıkıldıkça, kadınların aile içi ve dışında yaşadığı şiddetin, ne denli yaygın olduğu görünürlük kazanmaya başlamıştır (İlkkaracan, Gülçür, & Arın, 1996, s. 22-23).

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 1979'da, "Kadınlara Karşı Her Türü Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Sözleşme"yi (CEDAW) hayata geçirmek üzere dünya devletlerini imzaya çağırmıştır. Kadınlara Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Bildirge, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda, 20 Aralık 1993 tarihinde oylamaya başvurulmadan kabul edilmiştir (Gökçeçiçek, Eryılmaz, & Oder, 2010, s. 182).

1992’de Birleşmiş Milletler Kadın Statüsü Komisyonu, kadına yönelik şiddete karşı bir bildiri hazırlamak üzere, bir çalışma gurubu oluşturdu. 1993 sonbaharında BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen bu bildiri, ilk cinsiyetçi şiddet tanımını içeriyordu. Bu bildirin 2. maddesi, kadınlara yönelik şiddetin, geniş bir tanımlanmasını öngörmektedir. Bu geniş tanımlama üç maddede özetlenmiştir (Gökçeçiçek vd., 2010, s. 183).

- Dayak ve hırpalama, kız çocuklarının cinsel suiistimali, drahomaya (başlık parası) bağlı şiddet, evlilik içi tecavüz, kadın cinsel organını sakatlama veya kadına zarar veren diğer geleneksel uygulamalar, eş haricinde (ev halkına dâhil) kişilerce uygulanan şiddet, sömürüyle bağlantılı şiddet, olmak üzere aile içinde meydana gelen fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet.
- Tecavüz, iş yerinde, eğitim kurumlarında veya diğer yerlerde meydana gelen cinsel taciz, kadın ticareti ve fahişeliğe zorlama (Heise, Pitanguy, & Germain, 1994, s. 225) dâhil olmak üzere, genel olarak toplum içinde meydana gelen şiddet.
- Nerede olursa olsun devlet tarafından işlenen veya göz yumulan, fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddet.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 1999’da da 25 Kasım gününü, “Kadına Yönelik Şiddetin Ortadan Kaldırılması İçin Uluslararası Mücadele Günü” ilan etmiştir.

2. Kadına Yönelik Şiddetin Nedenleri

2.1. Psikolojik, biyolojik ve psikiyatrik nedenler

Kişinin çocukluk ve ergenlik döneminde şiddetin bulunduğu bir ailede büyümesi, kendisinin şiddete maruz kalması, o kişinin sonraki yaşamında, şiddete başvurma olasılığını artırmaktadır. İstismara uğrayan çocukların %30’u, yetişkinliğinde şiddet kullanırken, uğramayanlarda bu risk sadece % 2-4 tür (Aile İçi Şiddete Son Kampanyası , 1012).

Alkol ve uyuşturucu gibi insanın normal duygu ve düşünme halini bozan maddelerin alınması, şiddetin en önemli sebeplerinden biri olarak düşünülmektedir. Fakat birçok araştırma bu tür nedenlerin, şiddet uygulamakta, çok etkili olmadığını ortaya çıkarmaktadır. Avustralya’daki istatistik-

lere göre, polise yansıyan vakaların %50'sinden fazlasında, şiddeti uygulayanın alkol almamış olduğu saptanmıştır. Alkol sık sık denetimi ortadan kaldırarak, şiddet uygulamayı kolaylaştırırsa da çok az vakada şiddetin gerçek sebebi olarak ortaya çıkmaktadır (İlkkaracan vd., 1996, s. 30).

Psikolojik ve psikiyatrik rahatsızlıklar da şiddete sebep olabilmektedir. Ancak ruhsal bozuklukların şiddete sebep olma oranının ancak %10 olduğu görülmektedir (Subaşı & Akın, 2012).

Nonpsikotik bozukluklardan post travmatik stres bozukluğu olan kişilerde, borderline, antisosyal ve paranoid kişilik bozuklukları, şiddet içeren davranışlara sebep olmaktadır. Psikotik bozukluklardan manik tip bipolar bozuklukta, şizofrenide, paranoid bozukluklarda, çevreye ve kendine yönelik saldırgan davranışlar görülebilmektedir (Subaşı & Akın, 2012).

2. 2. Toplumun yapısı ve hukuki nedenler

Ataerkil toplum ve aile yapısı¹, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı, eğitim vermemek, okula göndermemek (Ökten, 2008), dayakçı kültür şiddet nedenidir. Çok erken yaşta evlendirmek (adolesan evlilik), istemediği kişiyle evlenmeye zorlanmak, töre veya namus cinayeti ile kadının hayatına son verilmesi, namus ve namusun korunması anlayışının gençlerin intiharına sebep olması, toplumun sosyal ve kültürel yapısından kaynaklanmaktadır.

Bazı erkek egemen aile modelinde, erkek çocukların "erkek gibi" yetiştirilmesine vurgu yapılmakta, buna karşın kız çocukları ihmal edilmektedir. Her iki cins için de ayıp sayılabilecek söz ve davranışlar, sadece kız çocuğu için ayıp karşılanmakta, bu da kız çocuklarının "zayıf cins" olarak yetişmesine sebep olabilmektedir. Bu tip ailelerde: "Bir oğlan üç kızdan daha değerlidir." "Bir oğlana sahip olma, iki göze sahip olmaya; bir kıza sahip olma ise bir göze sahip olmaya benzer." "Kız çocuğu bekletmeye gelmez." "Kız beşikte çeyiz sandıkta." (Maden, 1991) gibi ifadeler, aile içi baskıya sebep olabilmektedir.

¹ Karaman tarafından yapılan bir araştırmada, erkeklerin % 42,4'ü "erkeklerin kadınlardan üstün olduğunu" belirtirken kadınların üçte ikisi erkeğin hâkimiyetini kabullemiş görünmekte, üçte biri ise bunu onaylamamaktadır (Karaman K. , 2003).

Toplumun yapısından kaynaklanan şiddet, yalnızca ülkelerin bazı bölgelerine, alt gelir gruplarına ve kırsal yörelere ait gibi gözükse de, toplumun her kesiminde az ya da çok görülebilmektedir. Bu ayrımı yapmadığını söyleyen bazı ailelerde de, açıkça fark edilmeyen, bilinçaltında gizli bir ayırım olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin: “Delikanlı” kavramı, yalnızca genç erkekler için kullanılır. Birçok kıza da “ev kızı” olma dışında başka bir seçenek tanınmaz; evinde kalıp iş yapması beklenir. Bütün bu değer yargıları, var olan ayrımcı anlayışın doğal olarak algılanması, kadının bir nesneye indirgenmesi, fiziksel zor ve güç kullanımının hoşgörüsü ile karşılanması gibi durumlara sebep olabilmektedir (İlkkaracan vd., 1996, s. 27).

Türk ceza kanununun², fiziksel, cinsel, psikolojik şiddete maruz kalan kadını tam olarak korumadığı, ayrımcılık içeren, yeterli yaptırım uygulamayan maddeleri nedeniyle, Anayasa'nın 10. Maddesini, İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'nin, 2.3.4.5.6.7 ve 16. maddeleri ile Cedaw Sözleşmesi'ni ihlal ettiği anlaşılmaktadır (Güllüoğlu, 2003, s. 101).

1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren, Yeni Türk Ceza Kanunu, Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslar arası ortamlarda kınanmasına ve suçlu olarak tanınmasına öncülük yaptığı; “namus adına kadınlara karşı işlenen suçlar” kavramını benimsememiş, “töre cinayeti” adıyla bütünüyle yerel bir anlayıştan hareket etmeyi yeğlemiştir (TCK, 2012). Böylelikle cinsel suçların, toplumsal düzen ve genel ahlaka karşı suçlar olmaktan öte, öncelikle kişiye karşı işlenen suçlar olarak kabul edilmesi, kadınlar açısından farklar yaratacak bir bakış açısı değişikliğine işaret etmektedir (Gökçeçiçek vd., 2010, s. 19).

Türkiye, 11 Mayıs 2011 de İstanbul'da, “kadına yönelik şiddet, aile içi şiddet, kadına yönelik toplumsal cinsiyete yönelik şiddet ve kadın” kavramlarını içeren, Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Şu anda (2012 itibarıyla), 2011 de 4320 sayılı, Ailenin Korunmasına Dair Kanun

² 13 Mart 1923 yılında yürürlüğe giren Ceza kanununun, cinsiyetçi bir yaklaşıma, ayrımcı bir bakış açısına sahip olduğunu söylemek yanlış olmasa gerektir. Kadınlara ve çocuklara karşı zorla ırza tecavüz, sarkıntılık, zorla alıkoyma gibi cinsel suçların toplumsal boyutu önem arz etmekle beraber, bu suçlar, öncelikle kişi hak ve hürriyetlerini ihmal etmektedir. Ancak bu gibi suçlar, “Şahıslara Karşı İşlenen Cürümler” (9.bölüm) başlığı altında ele alınmamakta, “Adabı Umumiye ve Nizamı Aileyhine Cürümler” (8. Bölüm) başlığı altında yer almaktaydı (TCK, 2012).

yeniden düzenlenmiş ve kanunun uygulanmasına dair yönetmelik de yürürlüğe girmiştir (AKDK, 2012). Şu anda Türk Ceza Kanunu'nda, töre cinayetleri faillerinin en yüksek ceza ile cezalandırılması, evlilik içi tecavüzün suç olarak tanımlanması bulunmaktadır. "Aile içi Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Tasarısı Taslağı" çalışmaları tamamlanmış olup, 10 Kasım 2011 tarihinde incelenmek üzere, Başbakanlığa görüşe gönderilmiştir (Kişi & Arslan, 2012, s. 69).

3. Kadına Yönelik Şiddetin Çeşitleri

3.1. Sözlü Şiddet

Kadına yönelik her türlü hakaret ve aşağılama amaçlı sözleri kullanmak, sözlü şiddete girer (KSGM, 2006). Küfür, aşağılama, hakaret, kadının bedeniyle, görüntüsüyle alay etme, bağırma gibi hakaretler, ev içinde yapıldığı gibi başka kişilerin bulunduğu ortamlarda da yapılabilmektedir. Sözlü şiddet, evli kadınlara, en çok kocaları tarafından uygulanan şiddet olarak görülmektedir. Bununla birlikte, yukarıdaki söz ve hareketlerin, ergenlik ve gençlik dönemindeki kadınlara yönelmesi, "sen kızsın sus", "kız hizmet eder" , "kız çocuğusun sana yakışmıyor" gibi ifadeler, özellikle ergenlik dönemindeki kız çocuklarının psikolojisi üzerinde olumsuz etkilere neden olmakta, kişilik gelişimlerinde yetersizliğe sebep olabilmektedir.

3.2. Fiziksel şiddet

Fiziksel şiddet, kaba kuvvetin bir tehdit, sindirme ve yaptırım aracı olarak kullanılmasıdır (Aker, 2003, s. 23).

Ergenlik ve gençlik dönemindeki kadınlar; eşleri, erkek arkadaşları, babaları, erkek kardeşleri, hatta yakın akrabaları (dayı, amca) tarafından fiziksel şiddete uğramaktadırlar. Bu kaba kuvvet, tokat atma, vurma, tekmeleme ve dövme şeklinde ortaya çıkabilmektedir.

3.3. Psikolojik Şiddet

Duygusal şiddet olarak da tanımlanan psikolojik şiddet (KSGM, 2006), duyguların ve duygusal ihtiyaçların, karşı tarafa baskı uygulayabilmek için, tutarlı bir şekilde istismar edilmesi, bir yaptırım ve tehdit aracı olarak kullanılmasıdır (Aker, 2003, s. 55).

Gençlik ve ergenlik döneminde kadınların uğradıkları psikolojik şiddet, genellikle sözlü ve fiziksel şiddete bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Ergenlik ve gençlik dönemindeki kadınlar, aşağılama, alay etme, küçük düşürme, korkutma, sevdiklerinden ve aile arkadaşlarından uzak tutulma, sokağa çıkartmama, giyimlerine aşırı sınırlama getirme gibi yaptırımlara maruz kalmaktadırlar. Namus kavramının sadece kadınlara atfedilmesi (Ökten, 2008), bu şiddetin arkasında duran önemli bir sebeptir. Burada ataerkil toplum ve aile yapısının, yanlış dini ve ahlaki yorumların olumsuz etkisi görülmektedir. Eğitim seviyesi üniversite düzeyinde olan annelerin dahi namus kavramını sadece kız çocuklara atfettikleri görülebilmektedir.³ Kadına yönelik şiddet türlerinde, kültürel farklılıklar rol oynasa da, değişik ülkelerde yapılan araştırmalar, şiddetin her kültürde, kadın üzerinde benzer psiko-travmatik etki yarattığını göstermektedir. Bu çalışmalar, şiddete maruz kalan kadınların, daha yüksek oranda, kaygı, depresyon, güvensizlik, intihar girişimleri, alkolizm, kabus görme, hipervijilans (aşırı tetikte olma), somatizasyon (bedensel semptomlar üretme), travma sonrası strese bağlantılı psikolojik rahatsızlıklar yaşadıklarını göstermektedir (Kemp, Rawlings, & Green, 1991).

3.4. Cinsel şiddet

Cinsel şiddet, kadının isteği veya onayı dışındaki, her türlü istek, talep ve davranışta bulunmak, cinselliğin bir tehdit, sindirme ve kontrol aracı olarak kullanılmasıdır (Aker, 2003, s. 55). Cinsel taciz, istismar, tecavüz, aile içi cinsel taciz, cinsel saldırı, kadın sünneti (genital mutilasyon), erkek arkadaşın uyguladığı şiddet, ekonomik temelli seks (seks işçiliği), cinsel şiddet çeşidine girmektedir.

Cinsel tacizin, gerçek anlamda cinsellikle ilgisi yoktur. Cinsel taciz, saldırgan cinsellikten değil, cinselleştirilmiş şiddetten kaynaklanmaktadır. Cinsel gelişimini tamamlamamış⁴ bir çocuk ya da ergenin, bir erişkin ya da kendisinden en az 4 yaş büyük birisi tarafından, güç kullanarak, tehdit ya da kandırma yolu ile cinsel arzu ve gereksinimini karşılamak amaçlı kullanılmasıdır (Alyanak, 2012, s. 84).

³ Genç erkeğin kız arkadaşının olması “yiğitlik ve cesaret” kabul edilmekte, kızların erkek arkadaşlarının olması ise, “kötü kız” suçlamasına sebep olmaktadır.

⁴ TCK'nin 103. maddesi, cinsel gelişimini tamamlamanın 15 yaş itibarıyla gerçekleştiğini kabul etmektedir.

Ergen ve genç kızlar kamusal alanda da, cinsel taciz ve istismara uğramaktadırlar. Gereksiz fiziki temas, dokunmalar, elle vurma, imalı ve hoş karşılanmayan işaretler, şakalar, görünüm hakkında yorumlar yapma, sırnaşma ve bazı fedakârlık isteyen davranışlar, işyerinde müstehcen resimler kullanmak, cinsel yaklaşım talepleri, fiziki sarkıntılık, istismar aracı olarak kullanılmaktadır.

Kadın sünneti (female genital mutilation)⁵ kadın dış genital organının sakat bırakılacak veya işlevini istendiği biçimde yapamayacak şekilde değiştirilmesidir (Kiragu, 1995). Bu uygulamanın genellikle bebeklik, çocukluk, puberte (ön ergenlik) ve adolesan dönemlerinde yapıldığı görülmektedir (Aksu & Oral, 1998). Bu geleneksel uygulamanın tarihi kökeni tam olarak bilinmemekle birlikte eski Mısır uygarlığından beri var olduğu sanılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün raporlarına göre yaklaşık 80–132 milyon yaşayan kadının bu uygulamaya maruz kaldığı, her gün 4–12 yaşlar arasında 6000 Afrikalı kadına bu girişimin uygulandığı, dünyada ise her yıl iki milyon yeni uygulamanın yapıldığı bilinmektedir (WHO, 1996).

Bu uygulamanın İslamiyet'in ve Hıristiyanlığın doğuşundan evvel yapıldığı, günümüzde de Afrika'daki bazı Hıristiyan ve Müslüman toplumların, bu uygulamayı devam ettirdiği bilinmektedir. Somali'de kadınların yaklaşık % 99'una, Etyopya'da % 90'una, Sudan'da ise % 85'ine bu operasyonlar uygulanmaktadır (Toubla, 1994). İnanışa göre buradaki amaç, kadının evlenene kadar bakireliğinin korunması ve evlendikten sonra da sadakatini devamını sağlamaktır. Ayrıca kırsal, çöl, orman ve çalılık bölgelerde kadının tecavüzdten korunması amacıyla da yapıldığı söylenmektedir. Hiç bir semavi dinde veya uzak doğu dinlerinde olmamasına rağmen, bugün bu operasyonun Müslüman ve Hıristiyanlar tarafından da uygulanması düşündürücüdür. Bu insanlar dinlerini değiştirdikleri halde bu ilkel inançlarını atamamışlardır (Aksu & Oral, 1998).

Seks işçiliği, karar verme yetisi olan yetişkinler arasında, para veya mal karşılığında veya herhangi bir zor kullanma olmadan gerçekleştirilen cinsel hizmet alışverişi olarak tanımlanabilir. Sokak fahişeliği, eskort

⁵ WHO, United Nations Children's Fund (UNICEF), International Federation of Gynecology and Obstetrics (FIGO), American Congress of Obstetricians and Gynecologist (ACOG), American Medical Association (AMA) gibi uluslararası organizasyonlar, mutilasyon uygulamasına karşı olduklarını bildirmektedirler (FIGO, 1992).

hizmetleri, telefon arkadaşlığı hizmetleri, pornografi yıldızlığı, erotik dans ve erotik masaj hizmetleri, seks işçiliği kapsamında değerlendirilebilir (CETAD, 2012). Seks işçiliği, sömürülme, şiddete uğrama ve kendi onayları dâhilinde çalışma durumlarına göre, her zaman kadına şiddet olarak değerlendirilip, değerlendirilemeyeceği tartışılmaktadır. Ancak hangi şekilde olursa olsun, ticari seks kapsamında yürütülen her türlü çalışma biçiminin, doğası gereği şiddet içerdiği söylenebilir. Özellikle kadınlar için ruhsal ve bedensel bir gereksinim olan cinselliğin, kötü amaçlı kullanımı, içinde kendiliğinden şiddeti barındırmaktadır. Bu nedenle fiziksel bir zorlama ya da travma olmadan da fuhuş, tek başına psikolojik bir şiddettir (CETAD, 2012). Seks işçileri, çoğu kez kendi onayları dışında ve zor kullanılarak fuhuş yapmak zorunda bırakılırlar. Genellikle ekonomik bir sömürü, bu şiddet biçimine eşlik eder. Hem toplumda dışlanmış bir biçimde yaşamaya zorlanmaktadırlar, hem de araçların ekonomik çıkarları sebebiyle, yaşam onlara göre daha pahalı ve zordur. Uzun vadede, bir cinsel şiddet biçimi olan fuhuşun sonlandırılması, istenen bir sonuç olarak beklenmektedir. Ancak bu sonuca, bu işi yapanların yaşamlarını zorlaştırmadan, onların diğer insanların yararlandığı insan hakları ilkelerinden yararlanmalarını sağlayarak varılması gerekmektedir (Kadın Kapısı, 2012).

3.5. Toplumsal şiddet

Töre ve namus cinayetleri, intihar, küçük yaşta evlilik, beşik kertesmesi, takas (berdel), kız çocuğunu satma, eğitim haklarını ellerinden alma, cahil bırakma gibi durumlar, genellikle toplumda yerleşmiş, yanlış gelenek ve adetlerden kaynaklanmaktadır.

2000–2005 yılları arası, Emniyet Genel Müdürlüğü'nün verilerine göre, ülke genelinde meydana gelen töre ve namus cinayetleri nedenleri olarak, %20 oranıyla en fazla, 19–25 yaş gurubu kadınların olaylarda öldüğü tespit edilmiştir (KSGM, 2006).

Namus adına işlenen cinayetlerin tek sebebinin “bekâretin kaybı” olduğu düşünülür. Namus adına işlenen cinayetlerde bekâret sadece sebeplerden biridir. Namus cinayetlerine, en çok sebep olan faktörün, yanlış töre ve gelenekler olduğu anlaşılmaktadır. 2003 yılında KAMER'e ⁶ başvu-

⁶ Kadın Merkezi Vakfı

ran 19 başvurunun tümünün itaatsizlik olduğu ortaya çıkmıştır (Akkoç, 2003).

Töre ve namus uğruna işlenen cinayetler, ülkemizde hala önemli bir oran oluşturmaktadır. Bu cinayetlerin başlıca nedenleri; kadının ailesinin isteği dışında birisiyle duygusal ilişkiye girmesi, gayri meşru bebek doğurması, kadının kocasını terk ederek başkasıyla kaçması, evlilik öncesi hamile kalma, kadının sevdiği gençle evden kaçması, kadının kötü yola düşmesi, bütün bu haller namus kavramı kapsamında törelere ters düşen davranışlar olarak değerlendirilmektedir (Tezcan, 1999).

Bu cinayetler, genellikle, koca, eski koca, baba, kardeş ve diğer erkek akrabalar (dayı, amca) tarafından gerçekleştirildiği için, aile içi şiddet çeşidine girmektedir.

2000–2005 yılları arası, EGM'nün verilerine göre, ülkemiz genelinde meydana gelen töre ve namus cinayetleri nedenleri olarak, %29'u namus, %29'u aile içi uyuşmazlık, %15'i yasak ilişki, %10'u kan davası, %3'ü tecavüz, %9'u cinsel taciz, %3'ü kız alıp-verme %2'si diğer sebepler ile işlenmiştir (KSGM, 2006).

Aile Araştırma Kurumu'nun Batman'daki, intiharlarla ilgili ön inceleme raporuna göre, namus ile ilgili infazlara bir alternatif olarak, kadınların bakire olmadıklarını gizlemek amacıyla intihar etmek zorunda kaldıklarını ortaya çıkmaktadır (Yıldız, 2003).

İntihar nedenlerinden en çok aşağıdaki konulara vurgu yapılmakta ve şu şekillerde dile getirilmektedir: “Sevdiğine varamadı”, “bekâretini yitirmişti”, “namus infazından kurtulmak için intihar etti”, “hiç arkadaşı olmadı”, “okula gönderilmediği için bunalıma düştü”, “aile baskısına dayanamadı”, “kuşak çatışmasına kurban gitti (Halis, 2001, s. 29).

Bekâret kontrolü, kişinin ruh sağlığını bozan, kadının kendi bedeni üzerindeki söz hakkını ortadan kaldıran, fiziksel ve ruhsal sonuçları açısından da kadın bedenine yönelik bir şiddettir. Türkiye'de 6000 intihar vakası içinde 978 cinsel nedenli intihar gerçekleştiği ve bunların 133'nün bekâret kaybına bağlı olduğu belirtilmiştir (ATO, 2012).

Bölgelere göre evlenme yaşına bakıldığında (1988), en küçük yaşın, Doğu Anadolu Bölgesi olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye'de 1978'de

ortalama evlenme yaşı 17,7 iken, 1988'de 18,2'ye yükselmiştir (Bulut, 1991). Günümüzde evlilik yaşı gittikçe büyümektedir.

Beşik kertmesi, takas (berdel) gibi yanlış geleneksel uygulamalar, evlilik çağına gelen gençlerin istedikleri kişi evlenmelerini engelleyebilmektedir. Bazı durumlarda, beşik kertmesi sözünün bozulması, aile ilişkilerine göre, cinayete varan sonuçlar doğurabilmektedir.

Namus uğruna hayatına son verilmek, başlık parası uğruna çocuk yaşta satılmak, eğitim hakkı elinden alınmak⁷, küçük yaşta evliliğe zorlanmak, takas usulü ile istemediği ve tanımadığı bir kişiyle evliliğe zorlanmak, namus adına sosyal ve psikolojik baskıdan dolayı intihara sürüklenmek, ergenliğe girmeden başlayan ergenlik ve gençlik döneminde devam eden şiddet çeşitleridir. Bunların olumsuz etkileri, sadece kendi dönemleri ile sınırlı kalmamaktadır. Bu şiddetlere maruz kalan kadınların, yetişkinlik, hatta yaşlılık döneminde de yaşadıkları olayların olumsuzluklarıyla birlikte yaşamaları kaçınılmaz bir sonuçtur.

3. 6. Ekonomik şiddet

Ekonomik kaynakların ve paranın, kadın üzerinde bir yaptırım, tehdit ve kontrol aracı olarak sistematik bir şekilde kullanılmasıdır (Aker, 2003, s. 55).

Kadının çalışmasına izin vermemek, çalışmasını zorlamak, geliri üzerinde söz sahibi olmasını engelleme, malını, parasını, ziynet eşyalarını elinden alma, fiziksel zevk, beğeni ve ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kadına vermeme ya da belli çıkarlar doğrultusunda verme , (KSGM, 2006), ekonomik olarak kadın üzerinde baskı oluşturmaktadır.

Genç kızlara, genç erkeklerden daha az para verilmesi, genellikle Türk ailelerinde görülen bir durumdur. Erkek çocukların, ev dışında daha çok bulunmaları, arkadaşlarıyla buluşmaları ve gezmeleri, sosyal faaliyetlerde bulunmaları, haliyle maddi anlamda, erkek çocuklarına daha çok para verilmesine sebep olmaktadır. Genç kızların ise, hep koruma altında tutularak, genelde evde kalmaları tercih edilmektedir. Anne- babanın bu

⁷ Halk arasında; "kadınların işi ip eğirmektir, bunun için ilme gerek yoktur." "Yazı öğretilen kadın zehirli yılan gibidir" gibi sözler, dini bir vecdle ve inançla kullanılabilmektedir (Aktaş, İslamcı Kadının Hikayesi, 2000, s. 175).

şekilde davranması, genç kızlar üzerinde, ekonomik ve psikolojik baskı oluşturmaktadır. Erkek çocuklara nazaran, giyimi, gezmesi, eğlenmesi sınırlanan genç kızlar, ekonomik olarak özgür olma amacıyla, iş alanında, erkeklere göre daha düşük fiyatlarla çalışmayı kabul etmeleri de ekonomik şiddetin bir şeklidir.

Ailesinde, ekonomik ve psikolojik olarak destek göremeyen bazı genç kızlar da bedenlerini kullanarak, reklâm, pornografi gibi kadın onuruna yakışmayan işlere girebilmektedirler. Bu da cinsiyetin, ekonomik özgürlük için zedelenmesine sebep olmaktadır.

Kız çocuklarının eğitimsiz kalması ve okulu terk etme nedenleri arasında yoksulluk önemli bir faktördür. Erkek çocuğun eğitimini, kız çocuğun eğitimine tercih etmek, genelde en büyük kız çocuğunun ev işleri ve kardeşlerine bakmak üzere okuldan alınması, kız çocuğunu çalıştırarak veya erken evlendirerek ailenin maddi durumunun düzeltilmek istenmesi gibi sebepler, yoksulluğun kadınlar üzerindeki olumsuz etkileridir.

Kadına Yönelik Şiddetin Din ve Dindarlıkla İlişkisi

Kadına yönelik şiddet, çeşitli sebepleri ve çeşitleriyle gerek Batı'da gerekse Doğu'da gelişmemiş toplumlarda olduğu kadar gelişmiş toplumlarda da kendisini farklı derecelerde hissettiren problemler arasındadır. Yukarıda da ifade edildiği gibi çok boyutlu bir problem olarak devam eden şiddet meselesini sadece dine, dini metinlere, dini kurumlara, dini olarak görüle gelmiş yanlış geleneklere bağlamak, problemin çözümünde eksik bir yaklaşım olacaktır.

Bu konuda en fazla düşünülen hataların başında, din ile fert veya toplumun din anlayışının⁸, yanlış gelenek ve törelerinin aynileştirilmesi gelmektedir. İnsani olgular, bireysel ve toplumsal problemler, dinin asli

⁸ Özellikle miladi bin yılından itibaren genel olarak kadınların durumlarında bir gerileme ortaya çıktı. Hıristiyan kadın, kirli ve suçlu ilk günahın müsebbibi sayılmak istemediği için dinden uzaklaştı. Miladi 10 ve 12. asırdan itibaren batılı ideolojilerin İslam toplumlarını etkilemesiyle birlikte, batı kültüründe kadına ilişkin olumsuz yargılar, Müslümanlar arasında da yayılmaya başladı (Aktaş, 2000).

kaynağından kaynaklanmıyor.⁹ Ancak olgusal düzeyde problemlerin ortaya çıkmasına ve dengelerin bozulmasına neden olan psiko-sosyal faktörler, bir şekilde vahyin anlaşılması, yorumu ve pratiğe geçirilmesi üzerinde de etki ederek (Öztürk ,2015, s. 199-208) farklı dini algıların ve anlayışların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

1. Din kadına yönelik şiddeti önleyicidir

Kur'an'ın kadına şiddeti tetikleyen¹⁰ bakış açılarına sahip olduğunu söyleyenlerin, -önyargıları olmaları bir yana- değerlendirmelerinin metodla¹¹ ilgili bir takım hatalardan kaynaklandığını söylemek mümkündür. Önyargısız olarak ve metodu ilgili hatalardan sakınıldığı sürece, kadınla ilgili Kur'an hükümlerinin, kadınlar açısından olumsuz bir hükme yer vermediği anlaşılacaktır.¹² Kur'an ve hadislerde, ahlakın diğer konularının yanında, aile ahlakına temel oluşturan hükümler ve temel ilkeler konulmuş, daha

⁹ Din ile erkeğin el ele vererek, kadınlara karşı organize oldukları söyleminin (Çakır R. , 2000, s. 139-140) bir kurgudan öte, gerçek bir anlam taşımadığı açıkça ortadadır.

¹⁰ Kadınlarla ilgili olarak Kur'an'a yöneltilen başlıca tenkitleri şu başlıklar altında toplamak mümkündür; Erkeklerin kadınlar üzerinde hâkim olması (Nisa, 4/34; Bakara, 2/228) iki kadının şahitliğinin bir erkeğin şahitliğine denk olması (Bakara, 2/282), mirasta erkeğe kadının iki misli hisse verilmesi (Nisa, 4/7,11,176), Boşama hakkının erkeğe verilmesi (Nisa, 4/20; Bakara, 2/226-233), kadının örtünmesi (Ahzap, 33/59; Nur, 24/31) kamu görevinde bulunması gibi hususlarda, İslam'ın kadın'a özgürlük getirmediği, bir anlamda şiddete zemin hazırladığı iddia edilmektedir.

¹¹ Ayetleri kuşatan tarihi ve toplumsal şartları göz önünde bulundurmamak, ayetlerin iniş sebeplerini dikkate almamak, bazı ayetleri öncesi ve sonrasından (siyak-sibak) çıkarmak ve metin içerisinde soyutlayarak ele almak, ayetleri daima zahiri, dış anlamıyla anlamak; mecaz, teşvik ve sakındırma gibi üslup özelliklerini dikkate almamak, müslümanların Kur'an'a ters düzen uygulamalarını da Kur'an'ın emri imiş gibi gösterme çabası (Güler, 1997; Kırbasoğlu, 1997).

¹² Kur'an'a göre kadın, kadın olmaktan öte bir insandır, iki cins arasındaki fiziki farklılıklar bir yana bırakılırsa, hukuki ve ahlaki şahsiyet, ehliyet, hak ve sorumluluklar açısından kadın ve erkek arasında bir ayrım yoktur. Dolayısıyla erkeğin kadına tahakküm etmesi, Kur'ani anlayışa aykırıdır, borçlanma konusundaki kadının şahitliği meselesi, özel bir durum olup, bundan genel bir hüküm çıkarılamaz. Kadının mirastan erkeğin yarısı kadar hisse alması, kadının mirasla ilgili bütün konuları için geçerli değildir. Eşit hisse aldığı durumlar da bulunmaktadır, eşit hisse almadığı durumlar da ise bir haksızlık söz konusu değildir. Zira bu kadın ile erkek arasındaki dengeyi sağlamaya yöneliktir. Kadının gerektiğinde kamu görevi yapmasına engel olabilecek bir anlayış yoktur. Aksine bu kapıyı aralayan deliller mevcuttur. Örtünme kadının özgürlüğüne engel olan bir durum teşkil etmemektedir (Kırbasoğlu, 1997; Karaman H. , 1997).

sonra yazılan ahlak kitaplarında da (Çağrı, 2010) bu ilke ve hükümler esas alınarak, akıl ve bilgiyi doğru kullanmanın yanında, bilmek ve yapmak arasında bağ kurmanın önemine dikkat çekilmiştir. Bu anlamda aile ahlaki, uygulamalı (ameli-pratik) ahlak¹³ bölümlerinde yer almaktadır. Ahlakçılar, aile ahlakına ayırdıkları bölümlerde, eş seçiminin ve aile kurmanın önemine, evin ekonomik ihtiyaçlarının meşru yollardan sağlanmasına yer vermişlerdir. Yine eşlerin birbirine karşı görevleri, çocuk yetiştirme ve terbiye etmenin kuralları, çocuklar arasında adalet, aile içinde söz söylemenin kuralları, oturup kalkma, hareket ve sükûnet kurallarından yeme içme kurallarına kadar değinmişlerdir.

Aile içi şiddet ile din ve dindarlık olguları arasındaki ilişkileri araştıran birçok çalışmaya göre, aile içi uyum ve mutlulukla dindarlık arasında pozitif ilişkilerin olduğu görülmektedir. Öztürk, kadın sığınma evinde kalan kadınlar üzerinde yaptığı araştırmasında, kadına şiddet uygulayanlar dindar mıdır? Sorusuna, şiddete maruz kalan kadınların ifadelerine dayanarak cevap aramaktadır. Deneklerin % 73,8 'i eşlerinin Allah'a ve Peygambere inandığı, % 62 'si eşlerinin ahirete inandığı kanaatini taşımaktadır. Kadınlara göre eşleri % 85 devamlı, %11 ara sıra, kendileri ise % 38 devamlı, % 24 ara sıra oruç tutmaktadır. Eşleri % 44 düzenli, % 38 ara sıra, kendileri % 31 düzenli, % 38 ara sıra namaz kılmaktadırlar. Ancak dindarlık ölçeği üzerinde yapılan analizlerde, dindarlık ile şiddet eğilimi arasında negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Özellikle ibadet boyutundan düşük puan alan erkeklerin, kadınlara daha fazla şiddet uyguladığı anlaşılmaktadır. Ayrıca deneklerin %40'ı kendilerini öldüresiye döven, bıçaklayan, kendilerini üçüncü kattan aşağı atan kocalarının kalplerinde bir Allah korkusu ve ahirette hesaba çekilme inancının bulunmadığını düşünmektedirler (Öztürk, , 2008, s. 184-190).

Oldukça dindar Müslüman, Yahudi ve Hristiyan çiftlerle yapılan nitel bir araştırmaya (Lambert & Dollahite, 2006), göre çiftlerin; ilişkilerindeki problemleri önlemede, geçimsizlikleri çözmede ve birbirlerine ilişkisel uzlaşma doğrultusunda davranmalarında, dini inanç ve pratiklerinin etkili

¹³ 11. asırdan 18. asıra kadar yaşamış en önemli ahlakçılardan (El-Maverdi, 1998, s. 224-246), (Tusi, 2005, s. 203-237), (Gülşeni, 2004, s. 137-158), kitaplarında "pratik ahlak" olarak adlandırdıkları bölümlerde, aile ahlakını ele almışlardır. Çağdaş İslam ahlakçıları arasında sayılabilecek (Akseki, tb., s. 253-270) ve (Draz, 2009, s. 469-477) da kitaplarında "aile ahlakına" yer vermişlerdir.

olduğu saptanmıştır. Dini inanç ve uygulama çiftlere, evlilikteki stresi azaltarak ve çiftleri birleştirerek, aile içi geçimsizliği azaltan kutsal bir bakış açısını geliştirmeyi, diğerkâmlık ve koşulsuz sevgi gibi ilişkiel erdemleri (Dudley & Kosinski, 1990) besleyerek, geçimsizliği önlemektedir. Çiftlerin geçimsizlik anında, kutsal metin öğretilerine başvurdıklarında, sıklıkla başkalarıyla karşılıklı etkileşime dair yararlı örneklerle karşılaşmaları, onları eşleriyle aralarındaki geçimsizliği çözmeye yöneltmektedir. Dini törenlere katılım (Curtis & Ellison, 2002), çiftlere odaklarını değiştirerek ve ciddi problemleri etraflıca ele alabilmek için ihtiyaç duydukları iç dayanıklılığı sağlayarak, geçimsizliği çözümlenmekte yardımcı olmaktadır. Ayrıca çiftler, duanın öfkeyi bastırıldığını ve mümkün olan açık iletişimi (Butler, Stout, & Gardner, 2002) sağladığını ifade etmektedirler. Araştırmaya katılan çiftlerin çoğu, ilişkilerinin devamlılığına bağlı olduklarından dolayı, uzlaşmaya ve ilişkilerini iyileştirmeye daha çok eğildiklerini ifade etmişlerdir. Yine Katolik çiftler üzerinde yapılan nitel bir araştırma (R.D.Marsh & Dallos, 2001) dini uygulamaların, çiftlere, aile geçimsizlikleri esnasında, öfkelerini yönetmede yardımcı olduğunu göstermektedir.

2. Din kadına yönelik şiddeti beslemektedir

Dini konularda uzman olmayan bazı aydınlar, İslam dininin kadını aşağıladığı, ona gereken önemi vermediği ve böylece sömürülmesine neden olduğu kanaatine sahip olsalar da (Arsel, 1996; Berktaş, 1996, s. 12-19) Kur'an, sünnet ve çoğunluğuyla ahlak literatürü, kadına gereken değeri vermektedir.

Ancak böyle olumsuz bir yargının ortaya çıkmasında -önyargılı yaklaşımlar bir yana bırakılırsa- İslam'ın temel kaynaklarını oluşturan Kur'an ve Sünnet'in doğru bir şekilde yorumlanarak topluma sunulamamış olması, gelenek ve kültürün dikkatli bir şekilde gözden geçirilmemiş bulunması, hala asılsız ve uydurma bir takım rivayetlerin hadis diye insanların eğitiminde kullanılması, dikkatle üzerinde durulması gereken bir konu olmaya devam etmektedir. Asılsız ve uydurma rivayetlerin bulunduğu, eğitim, terbiye, evlileri irşat gibi çok yaygın olarak okunan kitaplarda yer alan, öğüt verenlerin dilinden düşmeyen rivayetler, bu konulardaki isabetli ve gerçekçi görüşleri adeta gölgede bırakmıştır.

Eski Yunan, Roma, Bizans, Hristiyanlık, Yahudilik gibi önceki kültürlerle dayanan kadınlarla ilgili bu kalıp yargılar¹⁴, İslam toplumlarında da (Böhürler, 2008), Hz. Peygambere ait birer hadis olarak takdim edilerek, halk kültüründeki yerini almış, kadının toplumdaki yerini belirlemede dini dayanak olarak gösterilebilmiştir (Ateş, 2000a, s. 384).

Kütüb-i Sitte içerisinde yer alan bazı rivayetler,¹⁵ kadınlara karşı, bazı müslüman erkeklere, karşı konulmaz bir yetki sağlayabilmiş, kadına uğursuzluk ve aşağılama atfeden anlayışları besleyip desteklemiştir (Aktaş, 1991; Tuksal, 2001, s. 206-220; Göle, 1994, s. 65).

Doğru dini ve ahlaki bilgileri görmezden gelerek, yanlış ve uydurma rivayetlerin¹⁶, kadınlara karşı kullanılmasında, ataerkil kültürün etkisinin (Tuksal, 2001, s. 65-95; Öztürk, 2001) olduğunu söylemek mümkündür. Ancak ataerkil¹⁷ bir çerçevenin ortaya koyduğu bazı gerçeklikler se-

¹⁴ Bu yargılar: Kadının fitne ve şeytanın aracı olduğu, erkekleri Allah'a ibadetten alıkoymaları, akıllarının erkeklere oranla eksik olduğu, kendilerine danışılmaması ve söylediklerinin aksini yapmak gerektiği, onlara itaatın pişmanlık getireceği, cehennem halkının çoğunluğunu teşkil ettikleri, eğri bir kaburga kemiğinden yaratıldıkları ve bu yüzden mükemmel bir şekilde eğitilemeyecekleri, ihanetçi ve hilekâr oldukları, kendilerinde uğursuzluk bulunduğu, yöneticilik yeteneğine sahip olmadıkları gibi konuları ihtiva etmektedir.

¹⁵ Ebu Hureyre'ye nispet edilerek nakledilmiş bulunan bazı rivayetlerde, cinsel ilişkide bulunmak için kocası yatağa çağırdığı halde, bunu kabul etmeyerek, eşini kendisine küstürüp öfkeleniren ve bu şekilde sabahlayan bir kadına meleklerin lanet ettiği haber verilmektedir. Buhari, bed'ul-halk,7; Nikah, 85; Müslim, Nikah, 121; Ebu Davud, Nikâh 40; Ahmed b. Hanbel, II,439,480. Ali Osman Ateş, bu gibi hadislerin isnad açısından kopuk ve zayıf rivayetler olduğunu söylemektedir. Ateş, bu rivayetlerin kilit noktasında bulunan el-A'meş Süleyman b. Mihran el-Esedî el Küfî'nin, hadis âlimleri tarafından tedlis yaptığı gerekçesiyle tenkit edildiğini söylemekte, Hadis usulu âlimlerinin büyük çoğunluğunun, isnadında tedlis olan hadislerin reddedilmesi gerektiği görüşünü taşıdıklarını beyan etmektedir (Ateş, 2000b).

¹⁶ "İnsanın insana secde etmesi caiz olsaydı, kadınların kocalarına secde etmelerini emrederdim." hadisini, İbn Hazm değerlendiren, hadisin ravisi Şerik b. Abdillâh'ın müdellis olduğunu; münker hadisleri, zayıf ravilerden alıp, onların adını gizleyerek, güvenilir ravilere nisbet ettiğini söylemektedir (Başaran, 1998). Gazali ise kitabında; "eğer kocanın tepesinden ayağına kadar, bütün bedeni irinler içinde kalıp, hanımı o irinleri diliyle yalarsa, yine de o erkeğin hakkını ödeyemez" (Gazali, 1973, s. 149)

¹⁷ Kur'an'ın genel olarak hitap tarzlarında erkeği kadına öncelemesi, Arap dilinin sentaktik ve morfolojik yapısından kaynaklanmaktadır. Dilin, herhangi bir toplumun hayat felsefesini yansıtan bir ayna olduğu göz önüne alınınca, Kur'an'ın dil sistemindeki ataerkilliğin bu boyutunun dinsel değil, dilsel bir olgunun tezahürü olduğu anlaşılacaktır (Öztürk, 2001).

bebiyle (Nisa 4/34), bir suçluluk duygusuna kapılmak, İslam'ın amaçları açısından yetersiz görünmektedir.¹⁸ Bu gibi hükümlerin, Kur'an'ın genel ilkeleri ve hedefleri bakımından değerlendirilerek anlaşılmaya çalışılması gerekmektedir (Öztürk, 2015, s. 237-243; Muhsin, 1997, s. 138-141).

Cinsler arasındaki katı hiyerarşinin dinselleşmesi, ataerkil geleneğin oluşturduğu kadın ve erkekler için belli rol ve davranış kalıplarını idealize etmiş, bu anlamda kadını erkeğe göre daha aşağı bir statüye yerleştirmiştir. Yapılan bazı alan araştırmalarında, kadınlara yönelik bu kalıp yargıların, doğru olarak kabul edildiği görülmektedir.

Araştırmaya katılan kadınların, kendilerini % 88 oranında dindar, % 8 çok dindar % 4 az dindar¹⁹ olarak kabul ettiği örneklem üzerindeki yapılan bir araştırmada, kadınların % 60' ı "kadınların kaburga kemiğinden yaratılmış olması" ve "kadınların fitne unsuru, aldaticı şeytan olduğu " görüşüne katılmaktadırlar (Meydaneri, 2006, s. 85-107).

İmam Hatip Lisesinde okuyan kız öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmada, hadis araştırmacıları (Ateş, 2000a; Tuksal, 2001) tarafından senet ve metin kritiği yapılarak uydurma olduğunu ispat edilen 22 hadisin, ne kadar "gerçek hadis" olarak bilindikleri, dolayısıyla bu hadislerin kadınlık rolleri üzerinde etkili olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma (Önür & Güneş, 2008) bulgularında; hadis dersi gören öğrencilerin uydurma hadisleri kabul etme düzeylerinin, okulda henüz hadis dersi görmeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.²⁰

¹⁸ İslam düşünce geleneği, Kur'an anlayışı ve Kur'an'la kurulan ilişki bağlamında şu iki ana damarı bünyesinde bulundura gelmiştir: 1) Kur'an'ın nazil olduğu dönemle ve hitap ettiği toplumla sıkı sıkıya irtibatlı olduğu gerçeğinin teslim edilmesi. 2) Kur'an'ın tarih üstü bir metin olarak algılanması. Bu açıdan bakıldığında Nisa 34. ayetin, (Kur'an'ın nazil olduğu dönemle ve hitap ettiği toplumla bağlantılı olarak yorumlanması gerekmektedir) eşi ile arasında bir sorun çıktığında (Kur'an'ın ifadesiyle eşi kendisine karşı dik başlılık sergilediğinde) ilk tedbir olarak dayağa başvuran Ataerkil Araplar arasındaki erkeklere hitap ettiği ve onlara daha insani çözüm yolları önerdiği rahatlıkla söylenebilir. Daha fazla bilgi için bkz. (Özsoy, 2002)

¹⁹ Katılımcıların % 72'si ibadetlerini muntazam bir şekilde yerine getirmekte ve bu kişiler kendilerini orta derecede dindar olarak tanımlamaktadırlar. Ancak kadınlar, bu yargılara anne ve babalarının öğrettikleri şekilde inandıklarını beyan etmektedirler. Bu kadınların büyük bir çoğunluğunu, eğitim seviyesi düşük ve orta yaş üzeri kadınlar oluşturmaktadır.

²⁰ Örneğin: "Bir kimsenin diğer bir kimseye secde etmesini emredek olsaydım, kadının kocasına secde etmesini emrederdim." ifadesini, hadis dersi görmemiş olan

Uysal, dindarlıkla kadının statüsüne yönelik kalıp yargılar arasındaki ilişkiyi ele almış ve bazı sonuçlara ulaşmıştır. Dindarlığın üç temel boyutundaki artış (ibadet, etki ve tecrübe) kadına bakışta "erkeğe egemenlik atfeden görüşleri" daha fazla benimseme eğilimini beraberinde getirmektedir (Uysal, 2006, s. 180-183). Ancak Uysal tarafından genel örneklem üzerinde yapılan bir başka çalışmada "dini özellik ve davranış" boyutu ile kadın ve erkek aleyhtarlığı arasında ters bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır. Buradan hareketle Uysal, dinseliliğin "dini özellik ve davranış" boyutu ile geleneksel kültür değerleri ve normları arasında sıkı bir bağ olduğunu söylemektedir (Uysal, 2001).

Çeşitli fakülte ve bölüm öğrencileri üzerinde, nicel ve nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılarak, din ve toplumsal cinsiyet arasındaki ilişkinin araştırıldığı bir çalışmada, kız öğrencilerin -ister dini ister kültürel sebeplerden beslensin- ataerkil yapının ürettiği kadın algısını daha fazla sorgulama, erkek öğrencilerin ise daha fazla onaylama eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir. Aynı çalışmada, "kadını ev ve aile merkezli algılama, "kadını cinsellik merkezli algılama", süregelen sosyokültürel cinsiyet algısı" boyutlarında İlahiyat fakültesi öğrencileri diğer fakültelerden anlamlı bir şekilde farklılaşmamıştır. "Kadını doğurganlık merkezli algılama" hususunda ortalamasının altında puan alan İlahiyat öğrencileri, "erkeği güç ve otorite figürü olarak algılama" ve "dini temelli toplumsal cinsiyet algısı" kategorilerinde yüksek puan almıştır (Yapıcı, 2013, s. 69-71). Araştırmacının yorumuna göre, din eğitimi alan öğrenciler, ataerkil toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının bazı boyutlarında değişime daha dirençli, bazı boyutlarında değişime daha açık tutum sergilemekte, böylelikle yüksek seviyede din öğretiminin, toplumsal cinsiyet rol ve kalıp yargılarının yumuşamasına zemin hazırladığının söylenebileceğini ifade etmektedir.

Örnek tarafından kadın sığınma evlerinde kalan kadınlar üzerinde yapılan çalışmaya göre, şiddete maruz kalan kadınların yaklaşık yarısı, eşlerinin dindar olduğunu söylemektedirler (Ömek, 2013, s. 77). Ayrıca bu

öğrencilerin % 44,6 sı, hadis dersi görmüş olan öğrencilerin de % 51,8'i, gerçek hadis olarak kabul etmektedir.

araştırmada sadece bir katılımcı için olsa da din anlayışı doğrudan bir şiddet sebebi olarak ortaya çıkmıştır.²¹

Kadına Yönelik Şiddete Karşı Dinî-Ahlakî-Sosyal Bir Model Denemesi

1. Değer Odaklı Yaklaşım

İnsanda iyilik ve kötülük bilgisinin aynı ayna birlikte var olması (Şems, 91/7-8), insan olma durumu için anlamlı bir alana işaret eder: "Kötülük işlememe iradesini kullanmak". Şiddet, çeşitli toplumlarda ve tarihlere (Böhürler, 2008, s. 9-10) az veya çok var olagelmıştır. Hal böyle olunca kadına karşı ayrımcılık ve şiddetin, tarihsel ve toplumsal bir bağlamla değil değersel bir epistemoloji ile ele alınarak okunması, soruna çözüm üretme yolunda daha isabetli olacaktır.

Dine ve ahlaka ait değer sistemleri, insanın hayatı anlayıp yorumlamasına, böylelikle davranışlarının şekillenmesine rehberlik ederler. Gerçekte dinin yaptığı, kadına değer atfetme değil, onun kendi varlığında içkin bulunan değerini açığa çıkarma faaliyetidir. Bu sebeple dinin kadınla ilgili yeniliklerini, onun sahip olduğu değerini; aile, toplum, din, ekonomi, siyaset ve tıp gibi alanlarda tezahür edebilmesinin önündeki toplumsal ve tarihsel engelleri ortadan kaldırma adımları olarak algılamak gerekir.

1.1. Adalet ilkesi

İslam bütüncül bir hayat görüşüne sahiptir ve onu ifade eden en önemli anahtar kavramlardan biri adalettir. Adalet ise insan gerçekliğine ve fitratına tekabül etmektedir. İnsanı fitratının tersine bir şekilde konumlandırmaya çalışmak ise adalet ilkesine aykırı bir durum oluşturmaktadır (Güleç, 2014, s. 21-30)

Eşitliğe göre daha kapsayıcı olan adalet, eşitliği göz önünde bulundurduğu kadar farklılığı da göz önünde bulundurmak mecburiyetindedir

²¹ Şiddete uğrayan katılımcı, eşinin namaz kılan, oruç tutan, dini yerlere giden herkes tarafından dindar sayılan biri olarak bilindiğini, okuduklarını kendi nasıl inanıyorsa o şekilde yorumladığını ifade etmektedir. Eşinin din anlayışına göre yaşantısının düzenlemeyen bu katılımcı, eşinin bakış açısından, her yanlış davranışında şiddet görerek uyarılmış veya cezalandırılmıştır.

(Sponville, 2004, s. 80). İslami bakış açısından erkek ve kadın bir birbirini tamamlayan iki ayrı cinstir. Her iki cins de insan ortak paydasında bir koluma sahiptir (Kıyame 75/36-39). Eşitlik Kur'an'da Allah'ın insanları yargılamada göz önünde bulundurduğu ahlaki bir ölçüdür. İnananlar ve iyilik yapanlar, kadın ve erkek ayrımı yapılmadan, imanlarına ve amellerine göre muamele görürler (Al-i İmran, 3/ 195; Nisa, 4/124).

Toplumsal alanda Kur'an, kadın ve erkeğin doğalarının cins olarak farklılığından dolayı, farklı alanlarda, farklı derecelerde tezahür ettiklerini kabul ettiği için, eşitlik ideali yerine adalet fikrini ön plana çıkarır (Nahl,16/90; Nisa, 4/58). Kadın ve erkeğin mutlak eşitliği fikri, -zorunlu eşitlik alanları olan; canı, malı, dini, akli ve nesli, koruma hariç- kadını insani boyutlarından koparabilir. Kadın ve erkeğin birbiri ile tezat oluşturan cinsler olarak algılanmaması, tamamlayıcı ve dengeleyici olarak algılanması²² gerekmektedir (Azhap 33/35).

1.2. Emanet ilkesi

Kur'an'da mü'minlerin (Mü'minun, 23/8; Mearic, 70/32) emanete hıyanet etmemeleri, emanetin ne olduğunu unutmamaları sebebiyle "zulm" etmedikleri dile getirilmektedir. İslam, erkek ve kadınların karşılıklı olarak birbirleri üzerinde hakları bulunduğunu (Bakara: 2/ 228), kadınların Allah'ın emaneti olarak düşünülmesi gerektiğini (Müslim, Hac 147) vurgulamaktadır.

Toplum hayatının düzenli bir şekilde yürümesi, en başta aile bağlarının sağlam olmasına, aile bağlarının sağlamlığı da fertler arasındaki ilişkinin sağlıklı olmasına bağlıdır. Çocuklar arasında herhangi bir şekilde ayırım yapmak, kız çocuklarını aşağı ve değersiz görme, onları bazı haklardan mahrum bırakma, İslam'da çirkin kabul edilen ve yasaklanan bir davranıştır.

²² Feminizm'in batıda haklı bir tepkiyi ifade ettiğini söylemek mümkündür. Her şeyden önce tarihsel, gündelik ve pratik uygulamalarda, kadınlara yönelik haksızlıkların yapıldığı bilinen bir gerçektir. Ancak bunun feminizmin iddia ettiği gibi, dünya erkeklerinin organize olmuş bir zulmü olduğunu söylemek de fazlasıyla ütopyacı görünmektedir. Zira feminizm, kadınların; çocuk, aile, biyolojik özellikleri ile aşağılandıkları sonucunu erkek özelliklerine bakarak elde etmektedir (Tekin, 2009; Tohid, 2004).

Emanet anlayışında, kadının erkeğe göre değil, kendisine referansla tanımlanması gerekmektedir. Erkeğin özne olduğu ve kadının ise öteki olduğu bir anlayış, İslami aile anlayışında bulunmamaktadır.²³ Bir tarafta karşı kampta işaretlenen erkek, kadının aynı zamanda hem babası, kardeşi, eşi, çocuklarının babası, oğlu olabilir. Bu sebeple kadınla ilgili problemlerin, erkekten bağımsız olarak ele alınması, problemi çözmek yerine, kadınla ilgili yeni problemlerin ortaya çıkmasına sebep olabilir.

1.3. Merhamet ilkesi

Merhamet her insanın tabiatında var olan bir duygudur. Merhamet dolu bir yaklaşım, adaleti uygulamaktan daha üstün bir davranış şeklini gerekli kılar. Kur'an ve Sünnetin öne çıkardığı ahlaki ilkeler, sadece kadınlara değil, hiçbir insana, tabiata, canlı cansız diğer varlıklara da merhametle muamele edilmesini salık verir. Kadın ve erkek arasında karşılıklı gelişen sevgi ve merhamet duygusu, Allah'ın insana verdiği en büyük nimetlerden biridir (Rum, 30/ 21). Hz. Peygamber;²⁴ "İnsanlara merhamet etmeyene Allah da merhamet etmez" (Buhari, Tevhit 2) diyerek, aile içinde veya dışında insanların birbirlerine zulmetmesini, eziyet etmesini yasaklamıştır (Buhari, Mezalim 4).

Erdemlerin kazanılmasında, ailenin ne denli önemli bir rol oynadığı bilinen bir gerçektir. Merhamete ya da şiddete dayalı bir davranış şeklinin ilk tohumları ailede atılır. Çocuk ailesinde ne kadar çok sevgi ve merhamete dayalı davranış kalıbı görürse, bu davranışları içselleştirmesi o kadar kolay olacaktır (Güleç, 2014, s. 49-52). Kur'an'da, sorumluluk bilincine sahip olan insanların, öfkelerini yenerek, insanların kusurlarını bağışladıklarından (Al-i İmran, 3/134), her türlü insani ilişkilerinde ve özelde de ka-

²³ Cinsiyetler arasındaki farkın, bir dualiteyi ifade etmesi, bu anlayışla erkeğin kendini özne olarak merkeze almasına karşı, kadının da tepki olarak kendisini özne haline getirmeye çalışması, ilişkilerdeki dengeyi bozmaktadır.

²⁴ O'nun eşlerine karşı takındığı en sert tutum, bazı olaylar sebebiyle dargın durduğu bir aylık dönemdir (Ahzap, 33/27-29). Bunun dışında eşlerinin kıskançlıklarını bile olgunlukla karşılamış, kendisine karşı zaman zaman seslerini yükseltmelerine aldırmamış, hatta bundan haberdar olup, Hz Peygamberi kırdıkları için, kayınpederlerinin kızlarına kızmalarına engel olmuştur (Ebu Davud, Edep 84). Bu anlamda Hz. Peygamberin davranışları, değer odaklı bir yaklaşımla ele alındığında, onun davranışlarının kaynağının, adalet ve iyilik erdemlerinden daha üstün bir yapıda, sevgi ve merhamet kaynaklı olduğu açıkça anlaşılmaktadır.

dın-erkek ilişkisinde, sevgi ve merhamet erdemlerini hayatlarına uyguladıklarından söz edilmektedir.

2. Koruyucu- önleyici ve eğitim odaklı yaklaşım

Uluslararası örgütlerin hukuki yollarla, devletlerin hukuki ve siyasi olarak uygulamaya çalıştıkları maddi yaptırım, hapis gibi yöntemler, şüphesiz şiddeti önlemede etkili olmaktadır. Hukuk ve yasa, insan hakkı ihlalinin geçici süreyle engelleyebilir. Kanunun görmediği, göremediği ve ya görmezden geldiği yerlerdeki ihlaller nasıl önlenabilir?

Yukarıda da ifade edildiği gibi kadına karşı şiddetin önlenmesinde, değer odaklı yaklaşımla, dini ve ahlaki değerlerin kazandırılmasının önemli bir yeri olduğunu göz ardı etmemekle birlikte, arkasında birçok sebebin bulunduğu bu problemin, sadece bu yaklaşımla çözülebileceğini söylemek mümkün değildir. Siyaset, bürokrasi, ekonomi, eğitim, dini ve ahlaki eğitim, STK, medya alanındaki kurumların birlikte hareket ederek, yaşanan olumlu ve olumsuz tecrübeler ışığında birlikte yeni çözümler ortaya koymaları gerekmektedir.

- Tüm toplumu hedef alan programlar: Toplum fertlerini, aile fonksiyonları hakkında bilgilendirici, ailede karşılaşılan problemlerle başa çıkma yolları konusunda eğitimlerin verilmesi. Bu programların uygulanmasında sözlü, yazılı ve görüntülü medyanın da etkili olarak kullanılması gerekmektedir.
- Risk gruplarını hedef alan programlar: Genç yaşta anne-baba olmuş aileler, düşük sosyo-ekonomik çevreden sosyal ilişkileri yetersiz aileler, toplumsal şiddetin sık görüldüğü yerlerde yaşayan aileler, alkol ve diğer zararlı madde kullanımı olan aileler hedef alınmalıdır. Risk grupları ile çalışmak için, öncelikle risk gruplarının ihtiyacı olan içeriği hazırlamak gerekir. Daha sonra da birebir iletişim, rehberlik hizmetleri, dini, manevi ve psikolojik danışmanlık, görsel, işitsel ve yazılı medya yolu ile eğitimlerin verilmesi gerekmektedir.
- Şiddetin tekrarını önlemek: Hedef kitle daha önce kadına yönelik şiddet ile karşılaşmış kişi ve ailelerdir. Burada şiddetin tekrarını önlemek amaçtır. Bu konuda hizmet veren, kamu ku-

ruleşları ve STK'ları günün her saatinde, kadınların ulaşabileceği nitelikte hizmet vermelidir. Ekonomik ve hukuki destek, gerekli durumlarda dini, manevi ve psikolojik destek sağlanmalıdır. Her üç programın da içeriği, her dönemdeki (çocukluk, ergenlik, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık) kadın ve erkeklere yönelik faaliyetleri içermeli, programlar, hitap edilen yaş grubunun içinde bulunduğu gelişimsel ve sosyo-psikolojik faktörler göz önüne alınarak hazırlanmalıdır.

3. Sosyal Yaklaşım

3.1. Kadın sığınma evleri

Türkiye'de kadın hareketleri, 80'li yıllarda ivme kazanmıştır.²⁵ 90'lı yıllara kadar devam eden çalışmalar, kadın sığınma evlerinin kurulmasına zemin hazırlamıştır.²⁶ Bundan sonraki yıllarda, az sayıda kadın sığınma evleri açılrsa da kimi zaman tekrar kapatılmak, kimi zaman yeterli hizmet verememe, devlet tarafından destek görememe, bütçe sıkıntısı gibi nedenlerden dolayı etkili olamamışlardır.

2006 yılı verilerine göre, Türkiye 'de SHÇK'na bağlı 11, belediyele-re bağlı 3, kaymakamlıklara bağlı 2, toplam 16 kadın sığınma evi bulunmaktadır (Topçuoğlu, 2006).

2011 yılına gelindiğinde, SHÇK'na bağlı olarak çalışan 44 "Kadın Konukevi" bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşları, kaymakamlıklar, valilikler, yerel yönetimlere bağlı olan 22 sığınma eviyle toplam 62²⁷ ev bulunmaktadır (KSGM, 2006).

²⁵ İlk defa bu yıllarda, aile içi şiddet, toplumsal cinsiyet, cinsel taciz gibi kavram ve terimlerle karşılaşmıştır. Farklı farklı illerde küçük kadın guruplarının, kendi aralarında yaptıkları tartışmalar ve sorgulamalarla başlayan kadın çalışmaları 1987'deki "Dayağa Karşı Kadın Dayanışması' yla" dinamiklik kazanmıştır (Öztürk , 2008).

²⁶ 1990 yılında, "Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı" kurulmuştur. 1992 yılında başlayan çalışmalarla, 1995 yılında Mor Çatı Kadın Sığınağı faaliyete geçmiştir (Dayanışma Merkezleri ve Kadın Sığınakları, 2012).

²⁷ Türkiye 'de olması gereken sığınma evlerinin açılması; "büyükşehir belediyesi ile nüfusu 50.000 bini geçen, belediyeler, kadınlar ve çocuklar için, sığınma evleri açar" ibaresinin yer aldığı, 5393 sayılı Belediyeler Kanunu ile belirlenmiştir. Sığınma evlerinin sayısının, yasa gereğince olması gerekenin çok altında olduğu anlaşılmaktadır (Mor Çatı, 2011).

Kadın Sığınma Evleri, Bilgi Başvuru Bankası, “Kadın Misafirhaneleri” gibi sosyal kurumlarda, kadınlara yönelik her türlü, sosyal, hukuki, ekonomik, psikolojik destek verilmesi amaçlanmaktadır. Fakat bu kurumların sayı, kapasite ve yapılan danışmanlığın nitelikleri açısından yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Bazı yerlerdeki sığınma evlerindeki koşulların, güvenlik hizmetlerin niteliğinin yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca bulaşıcı hastalık taşıyan, psikolojik sorunları olan, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı bulunan kadınlar, insan ticareti mağduru olan (bu kategorideki kadınlar için ayrı sığınaklar bulunmaktadır) ve seks işçisi kadınlar da bu sığınma evlerine alınmamaktadır.²⁸ Bu gibi sığınma evlerinde, çok katı kurallar uygulandığında, bunlara uymayan kadınlar, güvensiz yerlere sürüklenerek, daha başka şiddetlere maruz kalabilmektedirler.

Türkiye’de, çocuk ve gençlik merkezlerinde kalan, bakım ve himayesi sağlanan genç kızlar, eğitimleri devam etmiyorsa 18 yaşına kadar, orta öğrenim süresince 20, yüksek öğrenim ise 25 yaşına kadar himaye altında tutulmaktadır. Bu yaş sınırını geçen genç kızların, yasalar gereği yurtlarla ilişkisi kesilmektedir. Hiçbir yaşam güvencesi olmayan bu kadınlar, acımasız yaşam koşulları ile mücadele etmektedirler.

Son yıllarda bazı projelerle²⁹, çocuk ve gençlik merkeziyle ilişkisi kesilen, aile içi şiddet, cinsel istismar, töre ve namus cinayeti gibi sorunları olan kadınların, korunup, mesleki eğitim verilerek, eğitimlerine devam etmeleri, kendi ayakları üzerinde durmaları amaçlanmaktadır. Bu sığınma evleri (Genç Kız Sığınma Evi) 24 saat hizmet vermektedir. Sığınma evine kabul edilen genç kızın, kalma süresi üç aydır. Ancak durumunda bir değişme olmadığı halde sığınma evinde kalma süreleri uzatılabilmektedir.

²⁸ İnsan Hakları İzleme Örgütü mevzuatına göre; gerek insan ticareti mağduru, gerekse seks işçisi kadınların, sosyal hizmetler tarafından işletilen sığınma evlerinden yararlanma hakkı bulunmaktadır. Ancak avukatlar her iki gurubun da bu sığınma evlerine erişiminin mümkün olmadığını belirtmektedir (Mor Çatı, 2011).

²⁹ Bu kapsamda Kadıköy Kaymakamlığı, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanlığı ve Genç Kız Sığınma Evi Derneği işbirliği ile Genç Kız Sığınma Evi Projesi hazırlanmış ve Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü tarafından onaylanarak Türkiye’de bir ilk olan “Genç Kız Sığınma Evi” açılmıştır (Genç Kız Sığınma Evi Derneği, 2012).

3.2. Sığınma evlerinin iyileştirilmesi

Yukarıdaki bahsedilen, gerek devlete ve yerel yönetimlere bağlı, gerekse STK'larının kurduğu sığınma evleri, şüphesiz, kadına şiddet konusunda çok önemli bir görev üstlenmektedir. Ancak bu kurumların çoğu, kadınların sorunlarına; günlük, haftalık, aylık çözümler getirmektedirler. Bu kurumların, kadının sorunları ve eğitimine yaklaşımda, yaşam boyu destek ve eğitim anlayışını geliştirmeleri önem arz etmektedir.

Müslüman Türklerin tarihine bakıldığında, Selçuklu döneminden, günümüze kadar kurulmuş binlerce vakıf daima devletin yükünü omuzlamış; sağlık, eğitim, öğretim, sosyal hizmetler, spor, iktisadi tesisler, sanat vs. konularında, ayırım yapmaksızın, toplumun her kesimine ulaşmayı, sorunlara çözüm getirebilmeyi başaramışlardır (Ataseven & Erdoğan, 1999, s. 22).

Sekizinci yüzyılda, Ribatü'l-Bağdadiyyeler'in³⁰, hiçbir ayırım yapmadan, kadınları barındıran, sığınma evleri olduğu bilinmektedir. Bu kurumundan sorumlu olanların, kadınların en âlim ve faziletlilerinden olması şartı aranmıştır. İlim ve ahlak sahibi olan bu kadınların, vakıfta kalan kadınlara vaaz ve nasihatlerde bulunduğu, fıkıh ve edep öğrettiği nakledilmektedir. Kocaları tarafından terk edilen kadınlar, kocasından boşanıp iddet süresini bekleyenler yeniden evleninceye kadar bu vakıflarda sığınmaktadırlar. Sığınan kadınlar, her türlü kötülükten sakınılarak, titizlikle himaye edilmişlerdir. Burada kalan kadınlar, ibadetlerine ve davranışlarına dikkat etmek zorundaydı. Bu gibi kurumlar, kadınlar için bir tedip ve terbiye evi niteliğindeydi. Vakıfta kalanların hal ve hareketleri hizmetçiler tarafından gözetlenerek, terbiye ve edep haricine çıkmalarına müsaade edilmezdi (Öncül, 1994) (Aktaş, Mahremiyetin Tükenişi, 1995, s. 91-94).

³⁰ Mısır'da Eyyubiler'in bir kolu olarak saltanat sürenlerden Melik Zahir Saybars el-Bündükdar'ın kızı, Tezkar Bay Hatun tarafından 784 yılında kurulmuştur. Tezkar, 600 yılı sonlarında yaşamış olan, salih ve fazilet sahibi bir hanım olan Zeynep Binti Ebi'l-Berakat el-Bağdadiyye'yi, bu kuruma şeyhe ve müdür olarak atamıştır. Zeynep Binti Ebi'l-Berakat el-Bağdadiyye'den sonra, Ribatü'l-Bağdadiyye'ye şeyhe-lik edenler, Bağdadiyye diye şöhret bulmuşlardır (Aktaş, 1995, s. 91-94; Öncül, 1994).

Osmanlılarda da bu hizmetleri veren, çok sayıda kadın derneğinin³¹ olduğu belgelerle sabittir (Çakır S. , 1994, s. 242-323). Bu dönemde, vakıf kurma işinde, niyet güzelliği, hayır duygusu, insanlık sevgisi bulunduğu için³², vezir, sultan hanımlar, büyük servet sahipleri yanında; orta halliler, kendileri fakir, fakat gönülleri zengin insanlar da hizmette üzerlerine düşeni yapmışlardır.

Günümüzde sığınma evlerine olan önyargılar hala sürmektedir. Bazı kişiler tarafından bu evlere sığınanlara “kötü kadın” muamelesi yapılabilmektedir. Yukarıda da ifade edildiği gibi, bu kurumların tecrübeleri göstermektedir ki kadın sığınma evleri asıl fonksiyonlarını yerine getirememektedirler.

Bu amaçlarla kurulacak vakıflarda, kadının hayatının her devresini içine alan eğitim ve kültür programları hazırlanması önem arz etmektedir. Bu programlar, dini-ahlaki-manevi destek (din eğitimi, ahlak eğitimi, manevi danışmanlık), psikolojik ve psikiyatrik destek, kadın sağlığı, çocuk sağlığı, iletişim, cinsel sağlık, ekonomik ve hukuki destek programlarını içine almalıdır. Oyun, tiyatro, söyleşi, sohbet, seminer ve konferanslar ile kadınların hayat boyu eğitimine katkı sağlanmalıdır. Böylelikle kadınların özgüvenlerinin artmasına, karşılaştıkları sorunların üstesinden gelebilme-lerine etkin bir katkı sağlanabilir.

³¹ Cemiyet-i Hayriyye-i Nisvaniyye, Teali Vatan Osmanlı Hanımlar Cemiyeti, Osmanlı Türk Hanımları Esirgeme Derneği, Malumat-ı Dahiliyye İstihlak-ı Kadınlar Cemiyet-i Hayriyyesi, Osmanlı Müdafaa-i Hukuk-ı Nisvan Cemiyeti, Kadınları Çalıştırma Cemiyet-i İslamiyyesi gibi...

³² Vakıf kuran kadınların vakfiyelerinde, (Pertevniyal Valide Sultan, Hatice Sultan, Bezm-i Âlem Valide Sultan) zikrettikleri ayetlere bakıldığında, onların anlayışında, toplumsal çıkarların, bireysel çıkarların önünde olduğu, her şeyden önce insani duygularla hareket ettikleri anlaşılmaktadır (Ataseven & Erdoğ, 1999, s. 41).

Sonuç ve Öneriler

- Yukarıda bazı örneklerde ifade edildiği gibi Türk-İslam kültüründeki vakıf geleneğini canlandırmak ve günümüz sorunlarına göre yeni bakış açısıyla işler hale getirmek, bu konuda önemli bir boşluğu dolduracaktır. STK'ları tarafından kurulmuş ve kurulacak olan, kadın sığınma evi, kadın danışma merkezleri, kadın misafirhaneleri, genç kız sığınma evleri, açma ve işletme ile ilgili olarak, yerel yönetimler ve İl Özel İdareleri tarafından mali destek de dâhil olmak üzere çok yönlü desteklenmelidir.
- Şiddete uğrayan kadınları korumak, geliştirmek için kurulan STK'larını incelemek, aksaklıkları tespit etmek, gelişim için, hukuki bakış açısıyla birlikte, dini ve ahlaki bakış açısını geliştirecek, ortak çözümler üretmek gerekmektedir.
- Kadına şiddete karşı kurulmuş kurumlarda, hukukçu, sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikiyatrist, manevi destek sağlayacak (din eğitimi uzmanları, din psikologları) kişilerin, birlikte çalışmasına imkân sağlamak, sorunun çözümünde daha etkili olacaktır. Türkiye'de Kadın Sığınma Evi'nde kalan, kadınlar üzerinde yapılan araştırmalara göre, kadınların dini yaşamlarına ilişkin şöyle bir kanaat ortaya çıkmıştır: Görüşme yapılan deneklerin büyük çoğunluğu, şiddet sonrasında ağır travmalar geçirmektedirler. Bu travmalarla mücadelede, deneklerin iki yolu kullandıkları ortaya çıkmıştır: Birincisi; hemen hepsi psikolojik destek almaktadır. İkincisi; dini ve maneviyatı içine girdikleri travmadan kurtulabilmek için yardımcı unsur olarak kullanmaktadır. Zor anlarında, Allah'a sığınmakta ve ondan yardım istemekte, böylece yaşadıkları travmayı daha hafif atlatabilmektedirler (Öztürk, 2008, s.185; Ömek, 2013, s. 79).
- Kadın sorunlarının çözümünde, sadece kadınlarla çalışmak, çözüm üretmede zorluklara ve önyargılara sebep olabilir. Bu sebeple kadına şiddeti engellemede gönüllü olan erkek kuruluşlarının, çalışma, imkân ve verilerinden yararlanmak, kadın haklarının gelişmesi konusunda sivil destek veren erkek sayısını artırmak önem arz etmektedir.

- Tek bir kurum ve kuruluşun çözemeyeceği kadın sorunları, da-
ima ortak payda olarak belirlenmelidir. Medyada kadına şiddet
sorunları ve çözümleri ile ilgili gerçeklerin, objektif ve güçlü bir
şekilde yansımaları gerekir. Kadına şiddetin önlenmesi konusun-
da, sesli, görüntülü, yazılı medya, “değer odaklı” bakış açısına
dikkat ederek yayın yapılmalıdır.
- Dinin hurafe, yanlış gelenek ve göreneklerden arınmış öz me-
sajı, insanı, çevreyi ve sosyal hayatı mükemmele götüren hü-
kümleri, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulmalıdır.
- Töre ve namus cinayetleri konusunda, eğitim kurumları, medya,
STK’ları, yerel yönetimler, ortak bir dil kullanmalı ve kampanya-
lar düzenlemelidir. Ülkenin bölge, il, ilçe ve kasabalarındaki; di-
ni, sosyal ve kültürel özelliği dikkate alınarak, kadına yapılan
haksız muamelenin, İslam dini ile hiçbir alakası olmadığını, de-
lilleri ile anlatmak gerekmektedir.
- Kız çocukları, öncelikle örgün eğitimlerine devam etmelidirler.
Şiddete meydan vermeden haklarını savunan, özgüvenli kadın-
lar olarak ayakta kalabilmeleri, eğitim yolu ile desteklenmelidir.
- Genç kızlara ve genç erkeklere doğru cinsel eğitim verilmelidir.
Türk toplumunda genellikle cinsellikle ilgili konuların açıkça ko-
nuşulması ayıp addedilmektedir. Okullarda öğretmenler, ailede
anne-baba, bu konuları anlatmaktan kaçınmaktadırlar. Sağlıklı
bir şekilde bu konuların anlatılması sağlanmalıdır. Okullarda bu
konunun eğitimi, işin uzmanları tarafından yapılmalıdır.
- Erkeklerin çok olduğu mekânlarda (askerlik, cami, kahvehane,
çok sayıda erkek çalışanı olan kurumlarda) kadın ve kadına
şiddet konusunda, erkeklere yönelik zihniyet dönüşümünü sağ-
layacak eğitim programları düzenlenmelidir.
- Diyanet İşleri Başkanlığı bu konuda, sözlü, yazılı ve görsel ya-
yınlar yapmalı, bu birimlerde çalışanlar, toplumsal cinsiyet ba-
kış açısı eğitimi almalıdır. Sistematik bir zihniyet dönüşümü için,
ders kitaplarında, günlük konuşmalarda, görsel ve yazılı basın-
da, sinema filmlerinde, tiyatro etkinliklerinde, akademik çalış-

malarda, vaaz ve hutbelerde kullanılan kadın karşıtı dil değiştirilmelidir.

- Aile mahkemeleri ve çocuk mahkemelerinde görev yapacak yargı mensuplarının, pedagogların, sosyal hizmet uzmanlarının, diyanetin aile biriminde çalışanlarının, cinsiyet bakış açısı eğitimi almaları gerekmektedir.
- Üniversitelerde kadına yönelik şiddet konusunda yapılan çok boyutlu nitel araştırmaların sayısı artırılmalıdır. Derinlemesine elde edilen veriler doğrultusunda şiddetin; sosyal, kültürel, ekonomik, değersel, sosyo-psikolojik sebepleri tespit edilmelidir. Böylelikle en çok maruz kalınan şiddet çeşitlerine göre kalıcı çözümler üretilmesi mümkün olabilir.

Kaynakça

TBMM Araştırma Komisyon Raporu. (2006). *Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi*. Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.

Aile İçi Şiddete Son Kampanyası. (1012). Mayıs 17, 2012 tarihinde

<http://aileicisiddeteson.com/>. adresinden alındı

Ailenin Korunmasına Dair Kanun (AKDK). (2012). Nisan 28, 2012 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr>. adresinden alındı

Aker, T. (2003). Kadına Yönelik Şiddet ve Ruhsal Travma. *Kadına Yönelik Şiddet ve Başa Çıkma Yöntemleri Sempozyumu* (s. 55). İstanbul: Şahmaran Kadın Dayanışma ve Araştırma Derneği.

Akkoç, N. (2003). Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinde Namus Adına İşlenen Cinayetleri Önleme ve Bu Konuda Toplumsal Duyarlılık Geliştirme. *Sosyolojik ve Hukuksal Boyutlarıyla Töre ve Namus Cinayetleri Uluslararası Sempozyumu* (s. 86). Diyarbakır: AKADER.

Akseki, A. H. (tb.). *Ahlak İlimi ve İslam Ahlakı*. Ankara : Nur.

Aksu, M. F., & Oral, E. (1998). Female Genital Mutilation (A Reproductive Health Problem of African Women):Case Report. *Cerrahpaşa J Med*, 29 (2), 107-110.

- Aktaş, C. (2000). İslamcı Kadının Hikayesi. Y. Ramazanoğlu (Dü.) içinde, *Osmanlıdan Cumhuriyet'e Kadının Tarihi Dönüşümü*. İstanbul.
- Aktaş, C. (1991). Kadının Toplumsallaşması ve Fitne. *İslami Araştırmalar* , 5 (4), 254.
- Aktaş, C. (1995). *Mahremiyetin Tükenişi*. İstanbul : Nehir .
- Alyanak, B. (2012). Şiddet ve Çocuk. *Din ve Hayat* (15), 84-90.
- Ankara Tabipler Odası (ATO). (2012). Mayıs 17, 2012 tarihinde <http://www.ato.org.tr>. adresinden alındı
- Arsel, İ. (1996). *Şeriat ve Kadın*. İstanbul: Dilek Ofset.
- Ataseven, G., & Erdoğan, A. (1999). *Vakıf ve Kadın*. İstanbul: Hanımlar Eğitim ve Kültür Vakfı
- Ateş, A. O. (2000a). *Hadis Temelli Kalıp Yargılarda Kadın* . İstanbul: Beyan.
- Ateş, A. O. (2000b). Kadının Cinsel Sorumluluğu İle İlgili Bazı Rivayetler. *İslamiyat* , 3 (2), 97-107.
- Başaran, S. (1998). İbn Hazm'ın Kütüb-i Sitte'ye Bakışı. *İslami Araştırmalar* , 2 (6).
- Berktaş, F. (1996). *Tek Tanrılı Dinler Karşısında Kadın*. İstanbul: Metis.
- Böhürler, A. (2008). *Duvarların Arkasında:Müslüman Ülkelerde Kadın* . İstanbul: Timaş.
- Bulut, İ. (1991). Türkiye'de Erken Evlenme . *Türk Aile Ansiklopedisi* (Cilt 2). içinde Ankara: Aile Araştırma Grubu .
- Butler, M. H., Stout, J. A., & Gardner, B. C. (2002). Prayer as a conflict resolution ritual: Clinical implications of religious couple report of relationship softening, healing perspective, and change responsibility. *American Journal of Family Therapy* , 30 (1), 19-37.
- Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD). (2012). Mayıs 20, 2012 tarihinde <http://www.birgenclikhikayesi.com>. adresinden alındı
- Curtis, K. T., & Ellison, C. (2002). Religious Heterogamy and Material Conflict. *Journal of Family Issues* (23), 551-576.
- Çağrı, M. (2010). İslam Ahlakı Kaynaklarında Aile ve Önemi. *Din ve Hayat* (12).
- Çakır, R. (2000). *Direnış ve İtaat-İki İktidar Arasında İslamcı Kadın*. İstanbul: Metis.

- Çakır, S. (1994). *Osmanlı Kadın Hareketi*. İstanbul: Metis.
- Dayanışma Merkezleri ve Kadın Sığınakları*. (2012). Mayıs 17, 2012 tarihinde www.amargi.org.tr adresinden alındı
- Draz, M. A. (2009). *Kur'an Ahlakı*. İstanbul: İz.
- Dudley, M. G., & Kosinski, F. A. (1990). Religiosity and marital satisfaction: A research note. *Review of Religious Research* , 32 (1), 78-86.
- El-Maverdi. (1998). *Edebü'd-Dünya ve'd-din*. İstanbul: Çelik.
- Gazali, M. H. (1973). *İhyau ulumi'd-din*. (A. Serdaroğlu, Çev.) İstanbul: Bedir.
- Genç Kız Sığınma Evi Derneği*. (2012). Mayıs 16, 2012 tarihinde <http://www.genckizsiginmaevi.org> adresinden alındı
- Gökçeçiçek, A., Eryılmaz, S., & Oder, B. E. (Dü). (2010). *Kadın Hakları Uluslararası Hukuk ve Uygulama* . İstanbul: Bilgi Üniversitesi .
- Göle, N. (1994). *Modern Mahrem* . İstanbul : Metis.
- Güleç, Y. (2014). Adil Davranışlar Göstermede Din Eğitiminin Rolü (İstanbul Üniversitesi Öğrencileri Örneği). Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi.
- Güler, İ. (1997). Kur'an'da Kadın-Erkek Eşitsizliğinin Temelleri. *İslami Araştırmalar* , 10 (4), 296-303.
- Güllüoğlu, F. (2003). Kadına Yönelik Şiddete Yasaların Yetersizliği. *Sosyolojik ve Hukuksal Boyutlarıyla Töre Ve Namus Cinayetleri Uluslararası Sempozyumu* (s. 98-101). Diyarbakır: AKADER.
- Gülşeni, M. (2004). *Ahlak-ı Kiram*. İstanbul: İnsan .
- Halis, M. (2001). *Batman'da Kadınlar Ölüyor*. İstanbul: Metis.
- Heise, L. L., Pitanguy, J., & Germain, A. (Dü). (1994). *Violence Against Women: The Hidden Health Burden*. Washington: DC Worl Bank.
- İlkkaracan, P., Gülçür, L., & Arın, C. (1996). *Sıcak Yuva Masalı: Aile İçerisinde Şiddet ve Cinsel Taciz (Kadının İnsan Hakları Projesi)*. İstanbul: Metis.
- International Federation of Gynecology and Obstetrics (FIGO), Female Circumcision: Female Genital Mutilation*. (1992). Mayıs 28, 2012 tarihinde <http://www.who.org> adresinden alındı
- Kadın Kapısı*. (2012). Mayıs 28, 2012 tarihinde <http://www.kadinkapisi.org> adresinden alındı

- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM)*. (2006). Mayıs 15, 2012 tarihinde <http://www.kadininstatusu.gov.tr/saglik.pdf> adresinden alındı
- Karaman, H. (1997). Kadın'ın Şahitliği örtünmesi ve Kamu Görevi. *İslami Araştırmalar* , 10 (4), 271-278.
- Karaman, K. (2003). Şehirleşme Sürecinde Bireysel ve Sosyal İlişkiler : Kayseri Örneği. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları* , 18-28.
- Kemp, A., Rawlings, E. İ., & Green, B. L. (1991). Posttraumatik Stress Disorder (PTSD) in Battered Women. 4 (1), 137-148.
- Kiragu, K. (1995). Female Genital Mutilation: A Reproductive Health Concern. *Population Reports Series J* (41).
- Kırbaçoğlu, H. (1997). Kadın Konusunda Kur'an'a Yöneltilen Başlıca Eleştiriler. *İslami Araştırmalar* , 10 (4), 259-270.
- Kişİ, A. R., & Arslan, E. (2012). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin ile Söyleşi. *Din ve Hayat* (15), 68-72.
- Lambert, N. M., & Dollahite, D. C. (2006). How Religiosity Helps Couples Prevent, Resolve and Overcome Marital Conflict. *Family Relations* , 55 (4), 439-449.
- Macready, N. (1996). Female Genital Mutilation Outlawed in United States. *BMJ* , 313 (7065), 1103.
- Maden, A. (1991). Evlenme ve Evlenme Şekilleri. *Türk Aile Ansiklopedisi* (Cilt 2). içinde Ankara: Aile Araştırma Kurumu.
- Meydaneri, Y. (2006). Sosyolojik Açıdan Kadınlarla İlgili Kalıp Yargılar (Kırkkale Örneği).
- Kayseri : Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi .
- Mor Çatı. (2011). (<https://www.morcati.org.tr>, Dü.) *Bülten* , 3 (13).
- Muhsin, A. V. (1997). *Kur'an ve Kadın* . İstanbul: İz.
- Ökten, Ş. (2008). Toplumsal Cinsiyet ve İktidar: Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Toplumsal Cinsiyet Düzeni . *Uluslararası Sosyal Araştırmalar* , 2 (8), 302-311.
- Ömek, H. (2013). Kadına Yönelik Şiddet ve Din İlişkinine Sosyolojik Bir Yaklaşım (Ankara'daki Kadın Sığınma Örneği) Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Öncül, H. (1994). Ve Ribatü'l Bağdadiyye. *Nehir Dergisi* (7-8).

- Önür, H., & Güneş, E. (2008). *Kadınlarla İlgili Uydurma Hadislerin Kadınların Rol Davranışların Üzerine Etkisi: Kütahya İmam Hatip Lisesi örneği*. Ağustos 13, 2015 tarihinde <http://web.firat.edu.tr>. adresinden alındı
- Özsoy, Ö. (2002). Çağdaş Kur'an(lar) Üretimi Üzerine-Karı Dövme Olgusu Bağlamında Nisa 34. Ayet Örneği. *İslamiyat* , 5 (1), 111-124.
- Öztürk, E. (2008). *Türkiye'de Aile İçi Şiddet, Kadın Sığınma Evleri ve Din*. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Öztürk, M. (2015). *Cahiliye'den İslamiyet'e Kadın*. Ankara : Ankara Okulu .
- Öztürk, M. (2001). Egemen Bir Dini Söylem Olarak Ataerkillik. *İslamiyat* , 4 (4), 111-131.
- R.D.Marsh, & Dallos, R. (2001). Roman Catholic Couples; Wrath and Religion. (40), 343-460.
- Sponville, A. C. (2004). *Büyük Erdemler Risalesi*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi.
- Subaşı, N., & Akın, A. (2012). *Kadına Yönelik Şiddet: Nedenleri Ve Sonuçları*. Mayıs 25, 2012 tarihinde <http://www.huksam.hacettepe.edu.tr>. adresinden alındı
- Tezcan, M. (1999). Ülkemizde Töre ve Namus Cinayetleri. *Töre Cinayetleri Panel Bildirileri* (s. 24). Ankara: Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.
- Tohidi, N. (2004). İslami Feminizm:Tehlikeler ve Ümit Vadeden Umutlar. (İ. Toker, Dü.) *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* , XLV (11), 279-289.
- Topçuoğlu, R. (2006). *Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sosyal Çalışma*. Mayıs 30, 2012 tarihinde <http://bianet.org>. adresinden alındı
- Toubla, N. (1994). Female Genital Mutilation And The Responsibility Of Reproductive Health Professionals. *Int J Gynecol Obstet* (46), 127-135.
- Tuksal, H. Ş. (2001). *Kadın Karşıtı Söylemin İslam Geleneğindeki İzdüşümleri*. Ankara: Kitabiyat.
- Tusi, N. (2005). *Ahlak-ı Nasırı*. Ankara: Fecr.
- Türk Ceza Kanunu (TCK). (2012). (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>).

- Uysal, V. (2001). Günümüz Türk Toplumunda Dinsellik ve Kadın/Erkek Aleyhtarlığı Tutumlar. *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (20), 81-114.
- Uysal, V. (2006). *Türkiye'de Dindarlık ve Kadın*. İstanbul : DEM.
- World Health Organization (WHO), Child And Adolescent Health And Development*. (2008).
- Mayıs 25, 2012 tarihinde <http://www.who.int/en/>. adresinden alındı
- World Health Organization (WHO)*. (1996). Mayıs 27, 2012 tarihinde <http://www.who.int/en/>. adresinden alındı
- Yapıcı, A. (2013). *Kimlik, Bilinç ve Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Din ve Kadın*. Adana: Karahan Kitabevi.
- Yıldız, C. (2003). İntihar Bir Töre Cinayeti mi? *Sosyolojik ve Hukuksal Boyutlarıyla Töre ve Namus Cinayetleri Uluslararası Sempozyumu* (s. 153-158). Diyarbakır: AKADER.

During the Period of Adolescence and Youth Violence Against Women a Model Essay of Religious-Moral- Social

Citation / ©-Güleç, Y. (2015). During the Period of Adolescence and Youth Violence Against Women a Model Essay of Religious-Moral- Social, *Çukurova University Journal of Faculty of Divinity* 15 (2), 123-158.

Abstract- *Violence against women can be in various forms in one's life cycle; these can start from infancy, childhood, adolescence, youth, adulthood and may also continue into old age. Firstly this study tackles the types and causes of violence against women between the ages of 10-24. Women have experienced violence during this period, due to psychological and psychiatric factors, the structure of the society, lack of law enforcement, false religious and moral understandings. They may be exposed to psychological, verbal, physical, sexual, social and economic violence. Could religion and religiosity cause directly or indirectly be one of the reasons that trigger violence against women? or could these phenomena have an important role in preventing violence? This article seeks a way to answer these questions. Thus, taking into consideration the causes and consequences of violence, this study offers solutions that are value-based, protective- preventive- educational-based and social-based. The study has been discussed by reviewing the literature with a descriptive method. By means of values and educational-based approach, to be gained true religious and moral values and to be raised awareness of the society has an important place in preventing violence against women. But, it is not to say this problem whose backgrounds are a lot of possible reasons can only be solved by this approach. Politics, bureaucracy, economics, education, religious and moral education, non governmental organizations and institutions and organizations dealing with media should work in interaction. New solutions must be produced together, using the results of positive and negative experiences.*

Keywords- *Violence against women, religion and religious, value-based approach, educational-based approach, women's shelter*